

KANCELARIA
Narzędziej Rady Adwokackiej
12.06.2017
2203
wskazywa
Dr. Łoz.

NRA

Od: Sokołowska Bogumiła (DL) <Bogumila.Sokolowska@ms.gov.pl>
Wysłano: 12 czerwca 2017 11:35
Do: DG-2010_BOI; SA w Gdańsku Prezes Sądu 1; 2003-prezes; SA Kraków Prezes; 2011-Sekretariat; SA Poznań; DU-2009_Administracja; SA w Szczecinie Prezes Sądu; SA w Warszawie Prezes Sądu; boi@waw.sa.gov.pl; Sekretariat Prezesa SA Wrocław; NRA; kirp@kirp.pl; biuro@iustitia.pl; stowarzyszenie@themis-sedziowie.eu; prokuratorzy.ad-vocem@wp.pl; sprp@poczta.onet.pl; pawel.skuczynski@etykaprawnicza.pl; Wojtczak Aleksandra
Temat: projekt ustawy - do uwag
Załączniki: projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny z dnia 5 maja 2017 r..pdf; OSR.pdf; DL-III-400-2-17 - rozdzielnik.pdf

Szanowni Państwo
W załączeniu przesyłam pismo DL-III-400-2/17 z dnia 9 czerwca 2017 r. wraz z projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny – do uwag.

Z poważaniem

BOGUMIŁA SOKOŁOWSKA
Kancelaria
Biuro w Warszawie
ul. Wąziarska 10
00-009 Warszawa

tel. 22 52-12-445

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

ul. Wąziarska 10
00-009 Warszawa
tel. +48 22 52 12 888

U S T A W A

z dnia 2017 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 i 2138 oraz z 2017 r. poz. 244 i 768) w art. 25 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo przylegającego do nich ogrodzonego terenu lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc, chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Przedmiotem projektu ustawy jest zmiana art. 25 k.k., określającego kontratyp obrony koniecznej. Zmiana ta polega na dodaniu do tego przepisu nowej jednostki redakcyjnej - § 2a, przewidującego uchylenie karalności czynu ekscedenta w sytuacji, gdy przekroczenie granic obrony koniecznej nastąpi przy odpieraniu bezprawnego zamachu związanego z wdarciem się do mieszkania, lokalu, domu albo przylegającego do nich ogrodzonego terenu. Instytucja ta nie miałaby natomiast zastosowania do sytuacji, w której przekroczenie granic obrony koniecznej byłoby rażące, np. sposób obrony czy też użyte w tym celu środki byłyby oczywiście niewspółmierne do zagrożenia wynikającego z zachowania napastnika.

Jedną z przyczyn nowelizacji jest ocena dotychczasowej praktyki stosowania prawa, która wskazuje na zbyt częste występowanie przypadków nieuzasadnionego pomijania przepisu art. 25 § 1-3 k.k. przy dokonywaniu prawnej oceny zachowania osoby, która w związku z odpieraniem bezprawnego zamachu naruszyła lub naraziła na niebezpieczeństwo dobra prawne napastnika. Zasadniczym prawnym ograniczeniem reakcji na atak jest warunek „współmierności sposobu obrony do niebezpieczeństwa zamachu”. Należy wskazać, że w polskiej doktrynie prawa karnego i orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształciły się zasadniczo dwa stanowiska w zakresie „współmierności” sposobu obrony. Pierwszy – przeważający – pogląd nakłada na napadniętego obowiązek wyboru najmniej dotkliwego środka obrony spośród środków skutecznych. Niezbędnym zdroworozsądkowym uzupełnieniem tego stanowiska jest twierdzenie, że do skutecznej obrony konieczny jest element przewagi działań obronnych nad atakiem, gdyż przy ścisłej „współmierności” między intensywnością zamachu, a intensywnością obrony zachodziłaby „tylko społecznie niepożądana wzajemność, a nie skuteczna obrona” (wyrok SN z dnia 10 stycznia 1969 r., IV KR 234/68, OSNKW 1969, nr 7 – 8, poz. 80). Stąd precyzyjne i jasne sformułowanie tego stanowiska przez m.in. A. Marka, iż warunek współmierności sposobu obrony nakłada obowiązek wyboru najłagodniejszego spośród równie skutecznych środków obrony (A. Marek, *Obrona konieczna w prawie karnym. Teoria i orzecznictwo*, Warszawa 2008, s. 115 – 116). Drugie z nich zakłada dopuszczalność używania wszelkich dostępnych sposobów skutecznego odparcia zamachu. Konsekwencją tego poglądu jest założenie, że „działającego w obronie koniecznej nie obowiązuje zachowanie jakiejś kolejności w wyborze środków (przedmiotów), które może on odeprzeć wszelkimi dostępnymi w konkretnej

sytuacji środkami obrony” (wyrok SN z dnia 3 lipca 1969 r., IV KR 118/69, OSPiKA 1970, Nr 1, poz. 10). Powyższe stanowiska opierają się na konkluzji, że eksces intensywny zachodzi przy użyciu bardziej szkodliwego dla napastnika środka obrony, spośród równie skutecznych. Oznacza to prawo do użycia środka najskuteczniejszego i obowiązek wyboru środka najmniej niebezpiecznego spośród tak wyodrębnionej grupy środków. Ocena czy zachodzi eksces intensywny jest jedną z najtrudniejszych w procesie stosowania prawa karnego. Jak wskazuje przegląd praktyki orzeczniczej w tym zakresie dokonany przez T. Tabaszewskiego sądy zbyt rzadko stosują te kryteria współmierności sposobu obrony wypracowane przez Sąd Najwyższy, które gwarantują efektywne korzystanie z kontratyapu przewidzianego w art. 25 k.k., a tym samym umożliwiają realizację przypisywanych mu funkcji. Dokonana przez powołanego autora analiza orzecznictwa sądów powszechnych wskazuje, że najczęściej popełnianym błędem jest dokonywanie oceny niebezpieczeństwa zamachu bez uwzględnienia elementów subiektywnych, z pozycji *ex post* – przez pryzmat skutków obrony, podczas gdy prawidłowa jest ocena *ex ante*. Prowadzi to niejednokrotnie w konkretnych sytuacjach procesowych do zaprzeczenia zasady trafnej reakcji karnej (art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k.), podniesionej przez ustawodawcę do rangi jednego z zasadniczych celów postępowania karnego. Towarzyszy temu częstokroć pogwałcenie innych zasad procesu karnego, w tym zasady prawdy materialnej (art. 2 § 2 k.p.k.) oraz zasady obiektywizmu (art. 4 k.p.k.). Stąd też niezbędne jest wyeliminowanie ryzyka wadliwej interpretacji art. 25 § 2 k.k. dotyczącej „współmierności obrony do niebezpieczeństwa zamachu” przez uchYLENIE karalności ekscesu intensywnego, gdy zagrożone zamachem są dobra osobiste stojące na czele hierarchii wartości.

Należy też zwrócić uwagę na negatywne odczucia społeczne związane z wyżej opisanymi przypadkami stosowania prawa. Prawo do obrony jest w naszym kręgu kulturowym uważane za jedno ważniejszych praw i większość jego ograniczeń uznawanych jest za niezgodne z intuicyjnie definiowanym poczuciem sprawiedliwości (*vide* M. Szafraniec, *Przekroczenie granic obrony koniecznej w polskim prawie karnym*, Kraków 2004, s. 77). W konsekwencji w opinii publicznej utrwała się groźne społecznie przekonanie o uprzywilejowaniu przez prawo dobra napastnika kosztem dobra napadniętego (T. Tabaszewski, *Eksces intensywny obrony koniecznej w orzecznictwie*, Prokuratura i Prawo 2010, nr 12, s. 72) i nieopłacalności przeciwdziałania aktom bezprawia, wskutek czego poważnego uszczerbku doznaje zaufanie obywateli do państwa, jego organów oraz porządku prawnego. Planowana nowelizacja ma na celu wyeliminować tego rodzaju negatywne

konsekwencje, a jednocześnie zachęcić obywateli do przeciwdziałania klasycznym aktom agresji ze strony napastników bez strachu przed poniesieniem z tego tytułu odpowiedzialności karnej. Nie bez znaczenia jest również aspekt ogólnoprewencyjny, przejawiający się w wyrażeniu precyzyjnego i jednoznacznego komunikatu skierowanego do potencjalnego zamachowca o prawie każdego obywatela do skutecznego odparcia zamachu. Zadaniem stawianym planowanej nowelizacji jest także ochrona obywateli przed uznaniowymi działaniami organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości przy interpretacji niejasnych i niedookreślonych zwrotów w postaci strachu i wzburzenia, które dodatkowo mają być usprawiedliwione okolicznościami zamachu.

Dla realizacji wskazanych celów projektowana zmiana przesuwając akcent ze sfery emocjonalnej osoby odpierającej zamach na mający charakter zobiektywizowany przedmiot zamachu. W ten sposób zostanie w sposób jasny i niebudzący wątpliwości przyznana obywatelom możliwość ochrony dóbr prawnych o fundamentalnym znaczeniu z punktu widzenia akceptowanego w społeczeństwie systemu aksjologicznego przed bezprawnymi zamachami. Szczególne okoliczności ataku, to jest wdarcie się do pomieszczeń mieszkalnych, a więc istotne naruszenie sfery prywatnej jednostki i związane z tym w praktyce niebezpieczeństwo, powodują, że jest on na tyle społecznie szkodliwy, że usprawiedliwione jest podjęcie wszelkich środków mających na celu skuteczne powstrzymanie napastnika przed kontynuowaniem zamachu. Stąd też osoba podejmująca obronę nie powinna podlegać karze, nawet w sytuacji przekroczenia granic obrony. Jeżeli przekroczenie granic obrony koniecznej miało mimo wszystko charakter rażący, ekscedent może skorzystać z instytucji niepodlegania karze przewidzianej w art. 25 § 3 k.k., to jest wtedy, gdy rażące przekroczenie granic nastąpiło pod wpływem strachu lub wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami. Wreszcie, nawet pomimo rażącego przekroczenia granic obrony koniecznej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary przewidziane, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Wyłącznie oddzielne uregulowanie prawa do obrony podstawowych dóbr osobistych oraz domostwa przywróci postulowaną od lat funkcjonalność i społeczną akceptację instytucji obrony koniecznej. Proponowane rozdzielenie katalogu dóbr chronionych występuje w prawie karnym USA, w którym przyjmuje się, że zaatakowany ma prawo do czynnego odpierania zamachu na życie, zdrowie wolność, a także mienie, jeśli jest on połączony z użyciem przemocy lub dokonaniem włamania. Należy także dodać, że prawo anglosaskie

szczególne uprawnienia przyznaje obronie domostw przed bezprawnym najściem (the privilege of defense of habitation). Jeśli zaś chodzi o system prawa kontynentalnego, to kodeks karny litewski przewiduje, iż przekroczeniem granic obrony koniecznej nie będzie czyn, który osoba popełniła pod wpływem dużego wzburzenia lub strachu wywołanego przez niebezpieczeństwo zamachu lub w obronie przed wdarciem się do mieszkania.

<p>Nazwa projektu: projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny</p> <p>Organ odpowiedzialny Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące: Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu: Marcin Warchoń – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu: Martyna Pieszczyk – Ekspert w Wydziale Prawa Karnego Departamentu Legislacyjnego tel. 5212875 e-mail: Martyna.Pieszczyk@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 15.05.2017 r.</p> <p>Źródło: Wniosek jednostki merytorycznej</p> <p>Nr w wykazie prac: VD 260</p>
--	--

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zasadniczym celem przedmiotowego projektu jest zapewnienie pełnej realizacji prawa do obrony koniecznej, szczególnie w przypadku wystąpienia zamachu w warunkach naruszenia tzw. „miru domowego”. Projektowana nowelizacja wynika z negatywnej oceny dotychczasowej praktyki w sytuacjach przekroczenia granic obrony koniecznej. Zauważa się występowanie przypadków nieuzasadnionego pomijania przepisów art. 25 § 3 k.k. przy dokonywaniu prawnej oceny zachowania osoby, która w związku z odpieraniem bezprawnego zamachu naruszyła lub naraziła na niebezpieczeństwo dobra prawne napastnika. Nowa regulacja ma na celu w sposób jasny i niebudzący wątpliwości dać obywatelom możliwość ochrony dóbr prawnych fundamentalnych z punktu widzenia akceptowanego w społeczeństwie porządku aksjologicznego.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W celu wprowadzenia zmian wskazanych w pkt 1 OSR niezbędna jest nowelizacja ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny* (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 851, dalej: k.k.).

Projekt zakłada, że nie będzie podlegała karze osoba, która przekroczyła granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo przylegającego do nich ogrodzonego terenu lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc. Instytucja ta nie miałaby zastosowania do sytuacji, w których przekroczenie granic obrony koniecznej byłoby rażące.

Jedną z przyczyn nowelizacji jest ocena dotychczasowej praktyki stosowania prawa, która wskazuje na zbyt częste występowanie przypadków nieuzasadnionego pomijania przepisu art. 25 § 1-3 k.k. przy dokonywaniu prawnej oceny zachowania osoby, która w związku z odpieraniem bezprawnego zamachu naruszyła lub naraziła na niebezpieczeństwo dobra prawne napastnika. Obecnie trwają analizy orzecznictwa sądów powszechnych oraz kazuistyki we wskazanym zakresie w ostatnich latach. OSR zostanie uzupełniona w tej materii po zgromadzeniu stosownych danych.

Warto zaznaczyć, że w 2015 r. liczba osób skazanych za przestępstwo kradzieży z włamaniem z art. 279 k.k., niejednokrotnie związane z naruszeniem tzw. „miru domowego” wyniosła 13 104 na 271 630 wszystkich skazań przez sądy rejonowe w I instancji, zaś w 2016 roku liczba ta wyniosła 11 410 w stosunku do 262 814 wszystkich wyroków skazujących wydanych przez sądy rejonowe w I instancji. Wskazane dane statystyczne pokazują, że czyny stypizowane w art. 279 k.k. stanowią jedną z najliczniejszych grup przestępstw, co uzasadnia nowelizację przepisów prawa karnego w przedmiotowym zakresie.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Poniżej przedstawiono rozwiązania w zakresie obrony koniecznej przyjęte w poszczególnych państwach. Przedmiotowa analiza prawno-porównawcza zostanie uzupełniona po analizie stosownych danych.

Wielka Brytania

Rozwój anglosaskiego uwarunkowania instytucji obrony koniecznej ukształtował się na przestrzeni wielu lat zgodnie z dorobkiem systemu *common law*. Obecnie uznaje się, że prawami regulującym tę materię jest dorobek precedensowy z tego zakresu oraz Ustawa z 1967 r. (*Criminal Law Act*). Uznaje się, że osoba, która spełniła przesłanki obrony koniecznej nie ponosi odpowiedzialności z tytułu użycia siły względem osoby trzeciej.

Współczesna praktyka wskazuje, że osoba działa w granicach obrony koniecznej, jeżeli przeciwstawia się zagrożeniu ze strony osoby trzeciej wierząc, że ta może wyrządzić jej krzywdę. Bardzo ważnym czynnikiem jest czas. Jeżeli osoba ma możliwość schronić się przed atakiem do czasu pojawienia się organów policji powinna z takiej możliwości skorzystać. Zaleca się wykazać, że działała w sposób, który nie miał na celu bezpośredniego i celowego użycia siły względem osoby trzeciej. Osoba, która dopuszcza się użycia siły w trakcie kłótni lub nawet przestępstwa, które sama rozpoczęła, może nadal działać w obronie własnej, jeśli "ofiara" odwzajemni się lub zareaguje w sposób niewspółmierny.

W systemie anglosaskim prawna koncepcja nienaruszalności terenu własnego domu i jego granic (*castle doctrine*) znana jest od czasów Imperium Rzymskiego. W angielskim prawie zwyczajowym termin wywodzi się z maksymy, że "dom Anglika jest jego zamkiem". Koncepcja ta została ustanowiona w prawie angielskim przez prawnika z XVII wieku Sir Edwarda Coke'a, w jego dziele *Institutes of the Law of England* z 1628 r.

W sądownictwie w wielu krajach anglosaskich za ustalenie, czy osoba działała w granicach obrony koniecznej odpowiedzialni są sędziowie. Opinie różnią się co do tego, co stanowi "rozsądną siłę" w każdym indywidualnym przypadku. Oskarżony zazwyczaj zawsze twierdzi, że działał w sposób rozsądny i nie ponosi winy. Przysięgli, jako zwykli członkowie społeczności, muszą zdecydować, czy użycie siły było proporcjonalne, co do okoliczności sprawy. Istotne jest również stwierdzenie, że osoba znajdowała się pod presją nieuchronnego ataku i nie miała czasu na podejmowanie racjonalnych decyzji.

Stany Zjednoczone

W Stanach Zjednoczonych instytucja obrony koniecznej została ustanowiona w celu uzasadnienia użycia siły przez osobę względem której dokonano zamachu na jej życie lub mienie.

Osoba uprzywilejowana ma prawo do skorzystania z takiej siły, która wydaje się konieczna do obrony przed widocznym zagrożeniem oraz bezprawną, bezpośrednią przemocą innego podmiotu. Istotną przesłanką przemawiającą za uznaniem obrony koniecznej jest fakt, że osoba musi racjonalnie wierzyć, że jej użycie siły było konieczne, aby zapobiec wyrządzeniu nieuchronnej, fizycznej krzywdy.

W większości stanów nie uznaje się za konieczności stosowania zasady odwrotu przed użyciem siły, przede wszystkim jeśli chodzi o atak na terenie własności prywatnej. Osoba, która znajduje się w niebezpieczeństwie ma prawo do podjęcia niezbędnych kroków, które w jej ocenie mogą zapobiec zagrożeniu.

Przesłanką, która wyklucza stosowanie obrony koniecznej jest sytuacja, w której osoba pierwotnie była stroną atakującą. Przy rozpatrywaniu tego typu spraw sąd często odrzuca takie roszczenie wskazując na brak możliwości stosowania tej instytucji w takim przypadku.

Zgodnie z zasadą odwrotu (*retreat*) obowiązującą w świetle prawa anglosaskiego osoba, która dopuszcza się użycia przemocy w ramach obrony koniecznej powinna wykazać, że taka możliwość nie mogła zostać urzeczywistniona. Nie ma ona zastosowania do sytuacji, gdzie atak nastąpił na terenie należącym do osoby zaatakowanej. W świetle amerykańskiego orzecznictwa zasada ta nie znajduje zastosowania i często jest pomijana w ramach stosowania instytucji obrony koniecznej. W Stanach Zjednoczonych wykształciła się natomiast doktryna nazywana „*stand your ground*”. Nawiązuje ona do angielskiej maksymy – „mój dom jest moim zamkiem”, gdzie osoba ma prawo do stosowania przemocy wobec intruza, który wtargnął z zamiarem wyrządzenia szkody na teren prywatny bez konieczności wycofywania się. Zapewnia ona możliwość uniknięcia odpowiedzialności w przypadku, kiedy osoba została zaatakowana we własnym domu lub terenie przynależącym do jego granic. Osoba, która posługuje się bronią palną powinna posiadać legalną zdolność do posługiwania się nią.

Czechy

Podstawą stanowiącą uzasadnienie obrony koniecznej w Czechach jest przerwanie nadchodzącego lub trwającego ataku na dobra chronione przez czeski kodeks karny (np. prawo do własności lub prawo do życia) poprzez wykonanie czynności, które w innym wypadku podlegałyby karze (np. użycie broni palnej przeciwko drugiej osobie). Ważnym warunkiem uzasadniającym działanie w ramach obrony koniecznej jest występowanie stanu zagrożenia. Oznacza to, że broniący nie musi czekać na rozpoczęcie ataku, kiedy świadomy jest np. stopnia agresji atakującego. Nie dotyczy to jednak działań, które mogłyby zostać podjęte przed zaplanowanym atakiem oraz bez stanu bezpośredniego i wyraźnego zagrożenia. Obrona konieczna znajduje również zastosowanie w przypadku ochrony osób trzecich, o ile spełnione są podobne przesłanki. Za przekroczenie granic obrony koniecznej uznaje się obronę następującą po sprowokowanym działaniu.

Głównym ograniczeniem wpływającym na ocenę zasadności obrony koniecznej jest fakt, że nie może być ona stosowana w sposób oczywiście nieproporcjonalny do sposobu ataku. Pojęcie „sposobu ataku” zawiera w sobie jednak nie tylko informacje na temat jego „intensywności” – kryteria takie jak np. atak dokonywany indywidualnie lub grupowo oraz z bronią/bez broni ale również potencjalne nieuchronne niebezpieczeństwa, które mogą zaistnieć w przypadku połączenia istniejących elementów stanu faktycznego.

Przyjmuje się, że aby obrona konieczna mogła zakończyć się powodzeniem, musi być wykonana na poziomie przekraczającym atak. Konsekwencja niezbędnego użycia siły przeciwko atakującemu może być poważniejsza niż następstwo ataku w perspektywie. Obrona konieczna w Czechach nie jest ograniczona tylko i wyłącznie do pasywnej formy. Dla rozstrzygnięcia spraw dotyczących obrony koniecznej istotne jest zatem jednoznaczne zidentyfikowanie napastnika oraz osoby broniącej. Istnieją dwie główne przesłanki, które zawsze uznawane są za przekroczenie granic obrony koniecznej w Czechach. Pierwszą z nich jest kontynuowanie przemocy po zakończeniu ataku np. kiedy osoba atakująca ucieka lub zastosowanie rażącego nieproporcjonalnego środka wobec potencjalnego zagrożenia np. strzelanie do dzieci, które weszły na teren prywatny.

Szwecja

Obrona konieczna w Szwecji (szwedzkie określenie: *nödvärn*) definiowana jest jako umożliwienie osobie zaatakowanej użycia proporcjonalnych środków (w tym przemocy) w celu obrony osoby lub własności, nie podlegając przy tym odpowiedzialności karnej.

Rozdział 24 szwedzkiego Kodeksu Karnego określa szczegółowe warunki, w wyniku których osoba odpierająca atak nie powinna być uznana za winną popełnienia przestępstwa. Obrona konieczna ma zastosowanie w momencie, kiedy osoba znalazła się w sytuacji zagrożenia oraz nie użyła „rażąco nieuzasadnionych” środków w stosunku do wartości podmiotu lub przedmiotu podlegającego obronie.

Stwierdza się, że sytuacja zagrożenia istnieje, jeśli osoba znajduje się w bezpośrednim niebezpieczeństwie mogąc paść ofiarą ataku kryminalnego na mienie lub osobę albo jest powstrzymywana za pomocą gróźb i przemocy w celu odzyskania rzeczy skradzionych przez przestępcę, który został złapany na „gorącym uczynku”. Sytuacja zagrożenia może również występować w momencie, kiedy intruz próbuje wejść na teren będący własnością należącą do osoby broniącej oraz w przypadku, kiedy odmawia opuszczenia terenu po otrzymaniu nakazu.

Interpretacja tego, co należy uznać za "rażąco nieuzasadnione" jest popularnie wyrażana w Szwecji jako wszystko poza "tą siłą, która wymagana jest, aby przeciwstawić się niebezpieczeństwu". Innymi słowy, strona broniąca może zrobić wszystko to, co uznaje za stosowne, w granicach dostępności alternatywnych, mniej surowych opcji (wyjątek stanowi ucieczka z najbliższej okolicy, która nie jest uznawana za alternatywny sposób pozwalający uniknąć ataku – orzeczenie szwedzkiego Sądu Najwyższego w tej sprawie). Wyrażenie "rażąco nieuzasadnione" pozwala zatem na szeroki zakres tolerancji czynów, których dokonuje wobec atakującego strona broniąca.

Jednakże strona broniąca powinna rozważyć to, co jest bronione i jakie szkody wyrządza atakującemu. Sąd może uznać przekroczenie granic obrony koniecznej jeżeli to, co jest bronione ma niewielkie znaczenie w porównaniu do obrażeń napaśnika. Utrata życia lub trwały uszczerbek na zdrowiu atakującego uzasadniony jest w przypadku, kiedy strona broniąca mogła być narażona na to samo.

Na przykład, jeśli jedynym sposobem na powstrzymanie przestępcy przed ucieczką ze skradzioną rzeczą byłoby zabicie go, to nie byłby to czyn umiejscowiony w granicach obrony koniecznej. Własność nie jest bowiem tak cenna, jak życie ludzkie. Warto jednak wspomnieć o tym, że szwedzkie prawo zwyczajowe w odniesieniu do obrony koniecznej stanowi, że stan zagrożenia jest zjawiskiem subiektywnym. Oznacza to, że stan zagrożenia definiowany jest na podstawie subiektywnych odczuć osoby zaatakowanej. Nie rozpatruje się stanu rzeczywistego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Sądy powszechne	11 SA 45 SO 317 SR	Rocznik Statystyczny Rzeczpospolitej Polskiej 2016 (GUS)	Możliwość odstąpienia od wymierzenia kary w przypadku przekroczenia granic obrony koniecznej w warunkach określonych w projektowanym art. 25 § 2a k.k.
Obywatele	38 424 000 (stan na dzień 1 stycznia 2017 r.)	Dane GUS	Zapewnienie pełnej realizacji prawa do obrony koniecznej.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (tekst jedn. Dz.U. 2017 r. Poz. 248), projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z, r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Ido ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania													
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Przedmiotowy projekt nie będzie wpływał na sektor finansów publicznych.												

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)	
W ujęciu piętniężnym (w mln zł, ceny stałe z, r.)	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe								
W ujęciu niepiętniężnym	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<p>Test MSP stosownie do zapisów art. 1 ustawy z dnia 2 marca 2017 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. Poz. 460)</p> <p>Przedmiotowy projekt nie zawiera regulacji dotyczących majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej, a zatem nie podlega obowiązkowi dokonania oceny przewidywanego wpływu proponowanych rozwiązań na działalność mikro, małych i średnich przedsiębiorców, stosownie do zapisów ustawy z dnia 2 marca 2017 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. Poz. 460).</p>							

	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	
	Służba kuratorska i Policja	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane zmiany mają na celu, w sferze prewencji indywidualnej - zwiększenie realnych szans obywateli na pełną realizację prawa do obrony koniecznej, zaś w sferze prewencji ogólnej, zapewnienie zabezpieczenia społeczeństwa przed uznaniowymi działaniami organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sferze i interpretacji i stosowania prawa karnego.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☐ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
Komentarz: Projektowana regulacja ma na celu zapewnienie pełnej realizacji prawa do obrony koniecznej oraz poprawę jakości wykładni i stosowania prawa karnego.		
9. Wpływ na rynek pracy		
Projektowane zmiany nie będą miały wpływu na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Opis sposobu i zakresu oddziaływania projektu	Projekt nie będzie oddziaływał na przedmiotowe obszary.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Przewiduje się wejście w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Projekt może zostać poddany ewaluacji w oparciu o m.in. następujące mierniki:		
- liczba osób skazanych, w przypadku których sąd odstąpił od wymierzenia kary na podstawie art. 25 § 2a k.k;		
- liczba osób skazanych, w przypadku których sąd odstąpił od wymierzenia kary na podstawie art. 25 § 3 k.k;		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

Warszawa, 9 czerwca 2017 r.

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-III-400-2/17

Według rozdzielnika

Stosownie do postanowień § 36 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204), informuję, że na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” pod numerem UD 260 został zamieszczony *projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny*.

Uprzejmie proszę o zgłoszenie ewentualnych uwag do projektu w terminie 7 dni od dnia jego udostępnienia z jednoczesnym zastrzeżeniem, że nieprzedstawienie uwag w wyznaczonym terminie pozwolę sobie uznać za rezygnację z przedstawienia stanowiska.

OS SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Marcin Warchałko

Otrzymują:

1. Naczelna Rada Adwokacka,
2. Krajowa Rada Radców Prawnych,
3. Prezesa sądów apelacyjnych
4. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”,
5. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”,
6. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad vocem”,
7. Stowarzyszenie Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej,
8. Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych.

